

Talajtérképezés a Tompapusztai löszgyepen

Barczy Attila – Schellenberger Judit – Jurák Péter – Hegyi Tamás – Penksza Károly

Abstract

Soil mapping in Tompapuszta Pannonian loess steppic grassland: In this study soil mapping were performed on enlarging area of Tompapuszta loess meadow. Survey occurred in June and Sept of 2010 and 2011. The map based on 38 sampling points. During mapping, vegetation also helped the separation of soil patches. Dominant soil type of the area is chernozem. In lower terrain levels the effect of lasting ground water can be seen, which clearly indicated by the appearance of chernozem, chernozem meadow – and meadow soils. In addition, formed meadow soils can be found in moulding areas alluvial meadow soil as well. This present study contains general characteristics of soils, data of sampling points and the completed soil map.

Keywords: chernozem, meadow soil, Á-NÉR, Pannonian loess steppic grassland

Kulcsszavak: csernozjom, réti talaj, löszpusztarét, Á-NÉR

Bevezetés

A magyar Alföld jellemző zonális társulása a löszpusztarét (*Salvia nemorosae-Festucetum rupicolae* Zólyomi ex Soó 1964). A mezőgazdasági művelés növekvő területhódftása következtében az egykor hazánk jelentős részét borító löszgyepeknek napjainkban már csak igen kis maradványfoltjai találhatók meg. A megmaradt természetes növénytársulások védelme és rehabilitációja a természetvédelem különösen fontos feladata és kihívása.

A lösnövényzet részletes feltárása ZÓLYOMI (1936, 1950, 1958, 1966) munkájával indult. Számos kutatás folyt ezen a téren, aminek az eredményeként sok új gyepfolt is felfedezésre került, valamint ezen területek flórája és vegetációja is feltárássra került. KISS (1964, 1968) a reliktum tatársánci löszgyepi területet dolgozta fel, CSATHÓ (1986) pedig elsőként közölt részletes fajlistát a kistompapusztai löszgyepről. A környék löszterületeinek az ismeretét több szerző munkája gazdagította (CSATHÓ 2001a, 2001b, 2005, 2010a, 2010b, 2011a, 2011b, CSATHÓ és CSATHÓ 2010, KAPOCSI et al. 1998, KERTÉSZ 1992, 1996a, 1996b, MOLNÁR 1992, 1996, 1997a, 1997b, 1998, SARKADI 2001, 2003, SZENTES et al. 2010).

Eredeti állapotban a Körös-Maros Nemzeti Park területén csak kis kiterjedésben és rendkívül fragmentáltan maradtak fenn löszpusztagyeppek, köztük a Csorvási löszgyep, a Csanádi puszták, a Kígyósi-puszták, a Tatársánci ösgyep és a Tompapusztai löszgyep. Ezen túlmenően a Nemzeti Parkon belül több olyan terület található, amelynek eredeti növényzete szintén a löszpusztarét lehetett, azonban ezeket az elmúlt időszakban – elsősorban talajtani adottságaikat (csernozjom, réti csernozjom talajok) kihasználva – szántóként használták. A löszgyepek rehabilitációja a Nemzeti Park erre alkalmas, nagyobb kiterjedésű, egybefüggő területein

természetvédelmi szempontból indokolt. Rehabilitációs célokra a termőhelyi sajátosságok, valamint a tulajdonviszonyok (nemzeti parki vagyonkezelés) alapján mintegy 1000 hektár potenciális terület áll rendelkezésre. Ezek közül kerülnek kiválasztásra a rehabilitációra leginkább alkalmas területek. A kiválasztás több szempont figyelembe vételével történik, amelyek közül kiemelt jelentőségű a területek talajtani adottsága.

Jelen munkában a Tompapusztai löszgyep, mint magterület és bővítendő részek talajterképezését végeztük el. A munka során segítséget nyújtott, vezérfonalat adott a vegetáció. A talajterképezés, első sorban a magterületen, a vegetáció elkülönülő foltjai mentén történt.

Anyag és módszer

2010-ben a léptéknek megfelelő részletességgel (kb. 10 ha/fúrás, 5-10 ha/átlagminta) megkezdődött a már védett gyepek (kontroll) és a visszagyepesítendő területek talajviszonyainak feltárása. A 2010-es talajtani felvételezést 2011. júniusában 18, szeptemberében pedig további 15 pont felvétele követte a területek talajának minél pontosabb megismerése céljából. Így összesen 38 felvételi pont eredményei álltak rendelkezésre a kiértékeléshez.

A talajterképezést Pürckhauer-féle szűrőbot, valamint kézi rétegmintavevő eszközök segítségével hajtottuk végre. A helyszíni vizsgálatok keretében elvégeztük a talajok részletes morfológiai vizsgálatát (SZABOLCS 1966, Útmutató 1989, VÁRALLYAY 1994, 1995, STEFANOVITS et al. 1999), rögzítettük a környezet jellemzőit, a talaj fizikai (szín, textúra, szerkezet, tömődöttség, nedvességtartalom, látható pórustér) és kémiai (pH, fenolftalein-lúgosság, szénsavas mész, redukтивitás) tulajdonságait, felmértük a konkrétciókat és a biológiai bélyegeket. Helyszínen megállapítottuk a talajtípust, valamint nagyvonalakban elkülönítettük a talajfoltokat (FINNERN 1994).

A talajok leírására a talajföldrajzi és genetikus alapú osztályozást alkalmaztuk (STEFANOVITS 1956, SZODFRIDT 1993). A szintek és a talajok leírása a hazai Útmutató (1989) és TIM (VÁRALLYAY 1995) módszerkönyv segítségével történt.

A talajmintavételre a fúrásokkal egy időben került sor. A minták laboratóriumi vizsgálatát az SGS Hungária Kft. (4400 Nyíregyháza, Ipari Park, Északi 1. út 5.) akkreditált laboratóriuma végezte el.

A mintavétel során 2010-ben kézi mintavevő eszközökkel (kanalas fúró, ásó) az adott területre jellemző *átlagmintát* vettünk – 5-10 ha/1 átlagminta (MSZ-08-0202:1977). A helyszíni homogén talajfoltját jellemző mintavételi pontok kijelölése 1:10000 léptékű domborzati térkép, GoogleMap és egyedi blokkterképek másolatai, valamint a terepbejárás tapasztalatai alapján történt. A mintavételi helyek koordinátáit kézi GPS segítségével rögzítettük, a helyszíneket a térképlapokon jelöltük. Az átlagmintát talajtaniilag egységes területről, azonos módszerrel, azonos szintből vettük: a művelt rétegből (0-30 cm). A mintavétel során az egyes részmintákat vödörben gyűjtöttük, majd a mintavétel végeztével parcellánként homogenizáltuk. A 2010-es talajmintavételt 2011-ben további 13 pontmintával egészítettük ki. A mintavétel 0-30 cm-ből, vagy indokolt esetben alapkőzetig történt. A talajmintákon a korábbiakkal megegyező módon a következő laboratóriumi vizsgálatokat céloztuk meg:

A mintákon a Magyar Szabványok és BUZÁS (1988, 1993) módszerkönyvei szerint szűkített (TSZ, 8 paraméteres: pH KCl, K_A , vízben oldható összes só, humusz, mésztartalom, AL oldható: P_2O_5 , K_2O , nKCl oldható: $(NO_3+NO_2)-N$) és bővített talajvizsgálatokat (TB, 14 paraméteres: Szűkített (TSZ) + AL oldható: Na; nKCl oldható: Mg, $SO_4^{2-}-S$; EDTA oldható: Mn, Zn, Cu) végeztünk (lásd IV. sz. melléklet).

A botanikai vizsgálatok és térképezés

A területbejárások során a jól elkülönülő vegetációjú foltokat jellemeztük, fajlistát készítettünk, kiemelve a domináns fajokat. Az elkülönülő élőhely-foltok feltérképezésekor az Á-NÉR kategóriákat vettük figyelembe (FEKETE et al. 1997), valamint a társulások esetében BORHIDI (1996) cönoszisztematikai rendszerét vettük alapul. A fajnevek SIMON (2000) nomenklaturáját követik. A vegetáció adatai a térképezést segítették, de jelen munkában ezeket nem közöljük.

Eredmények és megvitatásuk

A Tompapusztai löszgyepen és a bővítendő területen előforduló talajtípusok általános jellemzése

Mészlepedékes csernozjom

A csernozjom talajok fő típusába azokat a talajokat egyesítjük, amelyekre a humuszanyagok felhalmozódása, a kedvező, morzsalékos szerkezet kialakulása, valamint a kalciummal telített talajoldat kétirányú mozgása a jellemző, és amelyek füves növénytakaró alatt bekövetkezett talajképződés eredményei.

A csernozjom talajok egyik jellegzetes típusát alkotják a mészlepedékes csernozjom talajok. Nevüket az általában 30-70 cm között megjelenő mészlepedékről kapták. A mészlepedék a szerkezeti elemeket, vagyis a talajmorzsákat vékony, gombafonálhoz hasonló hártya alakjában vonja be. A talajtípus sajátos dinamikájának következménye, melyben váltakozva következnek a kilúgzódás, vagyis a mész kioldásának, és a lepedékképződés, vagyis a mész talajoldatból való kicsapódásának időszakai. A kilúgzás az ősztől tavaszig tartó átnedvesedéssel esik egybe, a lepedékképződés pedig a nyári kiszáradás és a talajoldatok betöményedésének következménye. A mészlepedékes réteg világos színű, szürkés árnyalatú, és igen könnyen esik szét szerkezeti elemeire.

A csernozjom talajok kiváló fizikai és kémiai tulajdonságai miatt általában szántóföldi művelés alatt állnak. Ennek következménye a szelvény felépítésében is megnyilvánul. A szántott réteg (A_{sz}) leromlott szerkezetű, apró morzsás, elporosodott, alján tömődött réteg található. Kémhatása semleges vagy gyengén lúgos, meszet vagy egyáltalán nem, vagy csak elenyésző mennyiségben tartalmaz. Humusztartalma, ugyanúgy, mint az alatta lévő A-szint humusztartalma, 3-4%. Az A-szint a humusz miatt sötétbarna, barnásfekete színű, szerkezete kiváló, morzsás. Kémhatása gyengén lúgos, ami a mérszirtalmának köszönhető.

Az A-szintből fokozatos az átmenet az alatta elhelyezkedő B-szint felé. Az úgynevezett csernozjom B-szintben található a már említett mészlepedéket, amelyet minden esetben külön alszintként tüntetünk fel. A szint sajátja, hogy a mélységgel fokozatosan nő a mérszirtalom, ugyanakkor csökken a humusztartalom (3%-ról 1%-ra), és világosodik a színe. A talaj kitűnően morzsás szerkezete, bár kis mértékben, de a mélyebb részek felé ugyancsak fokozatosan csökken. A csernozjom B-szint állatjáratokban igen gazdag. A giliszták, illetve nagyobb talajlakó állatok járatait krotovinának nevezzük. Az alapkőzet, vagyis a C-szint általában lösz, benne mészerek, mészgöbcecsek jelennek meg.

A talajtípus igen jó vízgazdálkodású és tápanyag-szolgáltató képességű, mivel valamennyi szintjének kiváló a vízáteresztő és víztartó képessége, valamint nitrogén, foszfor és kálium-ellátottsága.

Mélyben sós csernozjom

Az altípusok elválasztása a talajképző kőzet és a sófelhalmozódás első jelei alapján történik. A mélyben sós mészlepedékes csernozjom altípus esetében a B-szint aljában vagy a talajképző kőzet határán a vízben oldható sók mennyisége meghaladja a 0,1%-ot, amit a pH és a fenolfaldein-lúgosság – nátriumsók, nátrium-karbonát megjelenése esetén – is jelez. A sófelhalmozódást a szerkezet megváltozása is kísérheti, a kiválóan morzsás szerkezet tömődött, repedező formákba válhat át.

Réti csernozjom talajok

A réti csernozjom talajok kialakulására és tulajdonságaira jellemző, hogy a csernozjom jellegű humusz-felhalmozódást gyenge vízhatás kíséri. Ez a vízhatás egyaránt lehet a talajvíz közelségének, vagy a belvíznek az eredménye. A hatásukra kialakuló időszakos levegőtlenység pedig meghatározza a talajtípus fizikai és kémiai tulajdonságait. A vízhatásnak köszönhetően a talaj szerves anyagának egy része vashoz kötött huminsav. A szerves anyag minősége a humuszos A-szint színét is meghatározza, és a típusra jellemző sötétebb, barnásfekete, fekete színt adja. A talaj szerkezete inkább szemcsés, sokszögű, és a vízhatás jelei, a vasszeplők, rozsdafoltok is megjelenhetnek benne. Átmenete a B-szint felé rövidebb és élesebb. A B-szint is rövidebb, mint az a mészlepedékes csernozjom típusnál megismert. A szerves anyag tartalma hirtelen csökken le a felszín 3-4%-os értékéről, vele párhuzamosan pedig a mésztartalom hirtelen éri el a maximumot, majd tér vissza a talajképző kőzet karbonát-tartalmának megfelelő szintre. A talajtípus további sajátja, hogy a felhalmozott mész formája göbecs. A vízhatást mutató vaskiválások és az őket kísérő mangánfoltok ugyancsak megtalálhatók mind a B-, mind pedig a C-szintben.

Vízgazdálkodásukat a talajvíz felszín felé áramlása jellemzi, és a csapadékosabb időszakokban túlnedvesedésre is hajlamos. Tápanyag-szolgáltató képességük a kedvező tápelem-ellátottság miatt jónak mondható.

(Típusos) réti talaj

A réti talajok fő típusába sorolt talajokról általánosságban elmondható, hogy keletkezésükben az időszakos túlnedvesedés játszott fontos szerepet. A víz hatására beálló időszakos levegőtlenység ugyanis jellegzetes szervesanyag-képződést és az ásványi részek mállását, valamint redukciónak eredményez. Az úgynevezett típusos réti talajok esetében csak a réti talajképződési folyamatokkal és a hatásukra kialakult tulajdonságokkal, bélyegekkkel találkozhatunk. A túl sok nedvesség és a levegőtlen viszonyok miatt a képződött szerves anyagok a talaj A-szintjét szürkésfeketére, feketére színezik. Szerkezete szemcsés, sokszögű. A szervesanyag tartalom a mélységgel fokozatosan csökken, amely csökkenés a B-szintben is folytatódik. A felhalmozódási szint szerkezete mindinkább diós, majd hasábos, felületük pedig az agyagos talajoknál fényesen csillogók, szurokfényűek. A B- és C-szint határán mészkiválásokkal is találkozhatunk, amelyek alakja elágazó, ágas-bogas. A vízhatás jeleit, vasszeplőket, vasborsókat az egész szelvényben megtalálhatjuk.

A talajtípus vízgazdálkodása a túlságosan nedves időszakoktól eltekintve kedvezőnek mondható, míg tápanyag-szolgáltató képességük csak közepes.

Csernozjom réti talaj

A réti és a csernozjom jellegű talajképződés közötti átmenetet képezi ez a talajtípus. A réti talajoknál a talajvíz mélyebbre süllyedése során sztyeppesedő folyamat indul meg. Ennek során egy erőteljesebb kilúgozódás jelentkezik, amelynek következtében a talaj tulajdonságai jelentősen megváltoznak. A humusztartalom alacsonyabb lesz, mint a réti talajnál, és a talaj felső részében a humuszanyagok minőségében is változás áll be. Ez jól észlelhető az A-szint színén is, amely inkább szürkésbarna vagy barnásszürke, szerkezete is szemcsés-morzsás. A humuszos réteg átmenete a talajképző közet felé megnyúlik, és jól elhatárolható átmeneti BC-szint alakul ki. A vízhatás következtében vasborsók, -foltok, esetleg vékonyabb erek találhatók a talajképző közetben. Enyhe hidromorf hatás a B-szint alján is jelen lehet. A talajképző közetben gyakoriak a mészkiválások és krotovinák.

Vízgazdálkodása jobb, mint a típusos réti talajé. Vízbőséggel és az ebből fakadó hátrányokkal már nem kell számolni. A tápanyag-feltáródás feltételei is kedvezőbbek, ezért igényesebb vegetáció ellátására is alkalmas.

Öntés réti talaj

Öntés réti talajtípus olyan öntésterületeken alakul ki, amelyek régóta mentesültek ugyan az ismétlődő vízborítás alól, a talajvíz közelsége, vagy az időszakos vízborítás azonban még érezheti hatását. A talajfejlődés tehát réti jellegű, viszont a szelvény morfológiájában, fizikai és kémiai tulajdonságaiban, az öntés eredet jól felismerhető. A szelvények humuszos szintje (az A-, és a B-szint együtt) általában 30-40 cm vastag, a humusztartalom 2-3%. A szürkésfekete A-szint egyenletesen humuszosodott, a B-szint szervesanyag-tartalma fokozatosan csökken, színe ennek megfelelően világosodik. A rétegzettség is elsősorban a B-szint alján és a C-szintben szembetűnő, ahol a sötét humuszanyagok nem fedik el a rétegeket. Kevésbé kialakult az öntés réti talajok szerkezete is, legtöbb esetben csak gyengén szemcsés. Ritkán keletkeznek erőteljes dinamikára utaló, 2-3 mm-nél nagyobb vasborsók és mészgöbcecsek, a vas- és mészkiválások inkább csak apró foltok és erek formájában jelennek meg.

A talajok kémhatását, telítettségét és agyagtartalmát az öntés eredetű üledékek jellege szabja meg. Karbonátos közeten képződött talajoknál a felső szintben gyakori a CaCO_3 kilúgozódása, mélyebben pedig ennek felhalmozódása tapasztalható.

Az öntés réti talajok vízgazdálkodása – ha nem erősen kötött agyagon képződtek – általában kedvező. A tápanyag-gazdálkodás kielégítő, a tavaszi nitrogénszolgáltató képesség azonban korlátozott (STEFANOVITS 1956, STEFANOVITS et al. 1999, FILEP 1999).

A Tompapusztai löszgyep és a bővítendő terület talajtani vizsgálatának eredményei

A talajtani terepi vizsgálati eredményeket az 1. táblázat tartalmazza. Az 1. ábra a talajterképet mutatja.

Magterület

A löszgyep területén szép kifejlődésű, kiválóan morzsás mészlepedékes csernozjom talajt találunk (1. ábra: 4., 6., 13-16., 25., 38. pont). A kémhatás gyengén savanyú - semleges, a feltalaj kilúgzott, a mészlepedék a B-szintben jelenik meg. A textúra az egész szelvényben egyenletes, agyagos vályog - vályog. A humusz feltalajban mért mennyisége a talajtípusnak megfelelően közepes, 2,5- és 3,5% között mozog. A foszfor-ellátottság igen gyenge, a kálium-ellátottság jó. A sótartalom szikesedésre nem utal, gyenge szikesedést csak egy helyen, a Száraz-ér mentén tapasztaltunk, ahol mélyben sós csernozjom talajt találtunk (1. ábra: 23., 24. pont).

A mélyebb térszíneken a többletvíz hatására megindul a rétiesedés folyamata, amelyet leginkább az agyagosodás – agyagos vályog-, vályogos agyag- és agyag kötöttség –, valamint a 4% fölé emelkedő humusztartalom jelez. Ennek megfelelően a mélyedésekben, depressziókban réti csernozjom-, csernozjom réti-, a legüdébb részeken pedig réti talajokat találunk (1. ábra: 5., 12., 17-20., 22., 26-31., 33-37. pont). A vízhatást a talajban gyenge agyagosodás, mangán, rozsdá és glej megjelenése kíséri (C-szintben, ritkábban B-szintben). A talajvíz-viszonyokat a felszínen a vegetáció változása is szépen mutatja.

A fenti képet színesíti, hogy a Száraz-ér mentén jellemző a csillámokkal telített, iszaplerakódáson képződő réti (öntés réti) talaj megjelenése is (1. ábra: 21., 32. pont).

Bővítési terület

A környező felhagyott szántók talaja a magterülethez hasonlóan alapvetően mészlepedékes csernozjom (1. ábra: 1., 2., 7., 10., 11. pont). A mélyebb térszíneken, depressziókban a többletvíz hatására (talajvíz) itt is rétiesedés jelei mutatkoznak, ennek megfelelően itt csernozjom réti talajokat találunk (1. ábra: 3., 8., 9. pont). Ezek a területek a későbbiekben a térszín, illetve a terepi tapasztalatok alapján egyértelműen beazonosíthatók.

A korábbi mezőgazdasági hasznosítás eredményének tudható be, hogy a humusz feltalajban mért mennyisége többnyire 2,5-3% körül mozog, amely közepesnek mondható.

A védett löszgyep növénytakarójának jellemzése

A terület változatos mikrodomborzatát és talajvíz-viszonyait a felszínen mozaikos vegetáció követi. A többnyire félszáraz- és szárazgyepi fajok (pl. *Festuca rupicola*, *Teucrium chamaedrys*, *Galium verum*, *Bromus inermis*, *Salvia nemorosa*) dominálta löszpusztarét (*Salvia nemorosa* - *Festucetum rupicolae*) társulásban a mélyebb terepszínteken többletvíz hatására megjelennek a tipikusan üde és nedvességjelző növényfajok is, mint pl. a *Calamagrostis epigeios*, az *Alopecurus pratensis* és az *Agrostis sp.* A legnedvesebb részeket a *Carex melanostachya*, az *Iris pseudacorus*, a *Phalaris arundinacea* és a vízfolyás mentén a *Phragmites australis* megjelenése jelzi.

A növénytakaró természetessége jó, ugyanakkor a zavartabb termőhelyeken fellelhetők benne a ruderalis, illetve zavarástűrő elemek is, köztük legnagyobb borítással az *Elymus repens*, a *Cirsium* fajok és a *Poa angustifolia*. Az egykori itató környéke ezen fajokkal alapján még mindig jól kirajzolódik (1. ábra 33. pont).

Köszönetnyilvánítás

A munkát a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság támogatta.

Irodalom

- BUZÁS I. (szerk.) (1988): Talaj- és agrokémiai vizsgálati módszerkönyv 2. – Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.
- BUZÁS I. (szerk.) (1993): Talaj- és agrokémiai vizsgálati módszerkönyv I. – INDA 4231 Kiadó, Budapest.
- CSATHÓ, A. (1986): A Battony Kistompapusztai löszrét növényvilága. – *Körm. és Term. véd. Évk.* 7: 103-115.
- CSATHÓ A. [I.] (2001a): A Száraz-ér egy természetvédelmi szempontból rendkívül jelentős battonyai partszakaszának bemutatása 1998., In: STIRBICZNÉ DANKÓ K. (szerk.): Közös gondolkodással a Száraz-ér jövőjéért. – Száraz-ér Társaság Természetkutató és Környezetvédő Egyesület, Tótkomlós. pp. 68–83.
- CSATHÓ A. I. (2005): A mezsgyék természetvédelmi jelentősége a Kárpát-medence löszvidékein, a Csanádi-hát példáján keresztül. In: IV. Kárpát-medencei Biológiai Szimpózium. 2005. október 17-19. – Előadaskötet. Fővárosi Állat- és Növénykert, Budapest. pp. 251–254.
- CSATHÓ A. I. (2010a): A battonyai „Basarági-mezsgye”, In: MOLNÁR CS. – MOLNÁR ZS. – VARGA A. (szerk.): „Hol az a táj szab az életnek teret, Mít az Isten csak jókedvében terem”. Válogatás az első tizenhárom MÉTA-túrafüzetből 2003–2009. – MTA ÖBKI, Vácrátót. pp. 234–235.
- CSATHÓ A. I. (2010b): Elsődleges területeket jelző növényfajok az Alföld löszhátain. (Előzetes közlemény). – *A Puszta 24 (Jubileumi különszám):* 72–82.
- CSATHÓ A. I. (2011a): A battonyai Gránic és Csárda-dűlő növényzetének összehasonlítása – példa az elsődleges és másodlagos mezsgyék közötti különbségre. – VI. Kárpát-medencei Biológiai Szimpózium kiadványkötete. pp. 103-107.
- CSATHÓ A. I. (2011a): Az elsődleges és másodlagos mezsgyék növényzetének összehasonlító vizsgálata abattonyai Gránic és Csárda-dűlő példáján. – *Tájökológia Lapok* 9(2): 345-356.
- CSATHÓ A. I. – CSATHÓ A. J. (2010): A dombegyházi Battonyai út egy védelmet érdemlő mezsgyeszakaszának flórája. – *Crisicum* 6: 33–57.
- FEKETE G. – MOLNÁR ZS. – HORVÁTH F. – (szerk.) (1997): A magyarországi élőhelyek leírása, határozója és a Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer. Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer II. Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest.
- FILEP Gy. (1999): Talajtani alapismeretek II. Debrecen.
- FINNERN H. (ed.) (1994): *Bodenkundliche Kartieranleitung*. 4. verbesserte und erweiterte Auflage. Hannover.
- KAPOCSI J. – DOMÁN E. – BÍRÓ I. – FORGÁCS B. – TÓTH T. (1998): Florisztikai adatok a Körös-Maros Nemzeti Park illetékességi területéről. – *Crisicum* 1: 75-83.
- KERTÉSZ É. (1992): A Biharugrai Tájvédelmi Körzet vegetációjának áttekintése. – Békéscsabai Munkácsy M. Múzeum Term.tud. Adattár Lsz. 2011-1991.
- KERTÉSZ É. (1996a): Adatok a Biharugrai Tájvédelmi Körzet flórájához (1986-1995). – *Natura Bekesiensis* 2, *Békéscsabai Munkácsy M. Múzeum Kiadványa* pp. 37-64.
- KERTÉSZ É. (1996b): Védettségi adatok a Dél-Tiszántúl botanikai szempontból jelentős területeiről. – *Békés Megyei Múzeumok Közleményei* 16: 5-15.

- KISS I. (1964): Az *Adonis vologensis* lelőhelyei és népies gyógyászati vonatkozásai. Magyarországon. – *Acta Academ. Pedagogiae Szegediensis Szeged* pp. 25-51.
- KISS I. (1968): Ösgyep-maradvány az Orosházi Nagytatársáncon. – *Acta Acad. Paed. Szeged* 2: 39-61.
- MOLNÁR Zs. (1997a): Másodlagos löszpusztagyeppek fejlődése dél-tiszántúli felhagyott szántókon I. Trendek és variációk. – *A Puszta* 1(14): 80-95.
- MOLNÁR Zs. (1997b): Az alföldi, elsősorban a dél-tiszántúli löszgyepek botanikai jellemzése. – MTA ÖBKI 2.0 változat.
- MOLNÁR Zs. (1998): Másodlagos löszpusztagyeppek fejlődése felhagyott szántókon II. A fajkészlet. – *Crisicum* 1: 84-99.
- MOLNÁR, Zs. (1992): A pitvarosi puszták növénytakarója, különös tekintettel a löszpusztagyeppekre. – *Bot. Közlem.* 79: 19-27.
- MOLNÁR Zs. (1996): A Pitvarosi puszták és környékük vegetáció- és tájtörténete a középkortól napjainkig. – *Natura Bekesiensis-2*. Békéscsaba pp. 65-97.
- SARKADI L. (2001): A Száraz-ér partján fellelhető természeti értékek Mezőkovácsháza környékén. In: Stirbiczné Dankó K. (szerk.): Közös gondolkodással a Száraz-ér jövőjéért. – Száraz-ér Társaság Természetvédő és Környezetvédő Egyesület, Tótkomlós. pp. 46-49.
- SARKADI L. (2003): Mezőkovácsháza és környéke élővilága. BMKT. Hunyadi János Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, Mezőkovácsháza.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. – Tankönyvkiadó, Budapest.
- STEFANOVITS P. (1956): Magyarország talajai. – Akadémiai kiadó, Budapest.
- STEFANOVITS P. – FILEP Gy. – FÜLEKY Gy. (1999): Talajtan. – Mezőgazda kiadó, Budapest.
- SZABOLCS I. (szerk.) (1966): A genetikus üzemi talajtérképezés módszerkönyve. – Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet, Budapest.
- SZENTES SZ. – SUTYINSZKI Zs. – WICHMANN B. (2010): Kondoros környéki mezsgyék botanikai változatossága. – XXVIII. Vándorgyűlés. Előadások összefoglalói. 2010. szeptember 30. Magyar Biológiai Társaság, Budapest. pp. 25-30.
- SZODFRIDT I. (1993): Erdészeti termőhelyismeret-tan. – Mezőgazda Kiadó, Budapest.
- Útmutató a nagyméretarányú országos talajtérképezés végrehajtásához (1989) – Agroinform, Budapest.
- VÁRALLYAY Gy. (1994): Soil data-bases, soil mapping, soil information- and soil monitoring system in Hungary. – FAO/ECE Intern. Workshop on Harmonisation of Soil Conservation Monitoring Systems (Bp., 14-17. Sept. 1993). RISSAC, Budapest, pp. 17-124.
- VÁRALLYAY Gy. (szerk.) (1995): Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer. I. kötet, Módszertan. – FVM Budapest.
- ZÓLYOMI, B. (1936): Übersicht der Felsenvegetation in der Pannonischen Florenprovinz und dem Nordwestlich Angrenzenden Gebiete. – *Ann. Hist.-Nat. Mus. Nat. Hung.* 32: 136-174.
- ZÓLYOMI, B. (1950): Fitocenozü i leszomelioracii obnazsennüh gor Budü. – *Acta Biol. Hung.* 1: 7-67.
- ZÓLYOMI B. (1958): Budapest és környékének természetes növénytakarója. – In: Budapest természeti képe (szerk.: PÉCSI M.), 509-642, Akadémiai Kiadó, Budapest.
- ZÓLYOMI, B. (1966): Neue Klassifikation der Felsen-vegetation im Pannonischen raum und Angrenzenden Gebiete. – *Bot. Közlem.* 53: 49-54.

Authors' address:

Barczy Attila – Schellenberger Judit – Jurák Péter –
Hegyi Tamás – Penksza Károly
Szent István Egyetem,
Környezetgazdálkodási Intézet, Természetvédelmi
és Tájökológiai Tanszék
H-2103 Gödöllő, Páter K. u. 1.

KÓD	Szint jele	Szint mélysége (cm)	Szint vastagsága (cm)	Szín	Textúra	Szerkezet	Kémhatás		Pezsgés (CaCO ₃)	Konkréciók, egyebek	Tömődöttség	Nedvesség	Talajtípus	Környezet jellemzői, egyebek
							Komplex-G	fenoltalein lúgosság						
1.	A	0-30	30	sötétbarna	vályog	gyengén morzsás	na	na	+	nincs	na	na	mészlepedékes csernozjom	felgyomosodott szántó, erodált, eketalp réteg
	B	30-60	30	közepesen kevert	vályog	közepesen tömődött	na	na	+++	nincs	na	na		
	C	60-80	20	lőzsárga	vályog	nincs	na	nincs	+++	nincs	na	na		
2.	A	0-40	40	sötétbarna	vályog	morzsás	na	na	+	nincs	na	na	mészlepedékes csernozjom	kissé magasabb háton
	B	40-70	30	közepesen kevert	vályog	gyengén tömődött	na	na	+++	nincs	na	na		
	C	70-100	30	lőzsárga	vályog	nincs	na	nincs	+++	nincs	na	na		
3.	A	0-30	30	barnásszürke	vályog	na	na	na	nyomokban	nincs	na	na	csernozjom réti	alja élénken rozsdás
	B	30-90	60	sötétszürke	agyag	kenődő	na	na	0	nincs	na	na		
	BC	90-100	10	erősen kevert	agyagos vályog	nincs	na	nincs	+	rozsdá, glej	na	na		
	C _r	100-110	10	okkersárga	vályog	nincs	na	igen gyengén rózsaszín	+	mészgöbeccs	na	na		
4.	A	0-60	60	sötétbarna	agyagos vályog	morzsás	na	nincs	+	nincs	na	na	mészlepedékes csernozjom	magasabb löszháton, löszgyepben, a felső 30 cm gyökerekkel átszótt
	B	60-90	30	gyengén kevert	agyagos vályog	morzsás	na	nincs	++	nincs	na	na		
	C	90-110	20	lőzsárga	vályog	gyengén morzsás	na	nincs	+++	nincs	na	na		
	C	110-120	10	foltos, sárga-fehér	vályog	nincs	na	igen gyengén rózsaszín	++++	mész kiválás	na	na		
5.	A	0-30	30	fakóbarna	vályog	na	na	nincs	nyomokban	nincs	na	na	csernozjom réti	mélyebb térszínen
	B	30-70	40	középszürke	agyag	közepesen tömődött	na	nincs	+	rozsdá- és mangánfoltok	na	na		
	BC	70-80	10	erősen kevert	agyagos vályog	erősen tömődött	na	nincs	+++	rozsdá, glej	na	na		
	C _{fe}	80-100	20	foltos, sárga-fehér-rozsdás	vályog	gyengén tömődött	na	nincs	++++	mész kiválás	na	na		

KÓD	Szint jele	Szint mélysége (cm)	Szint vastagsága (cm)	Szín	Textúra	Szerkezet	Kémhatás		Pezsgés (CaCO ₃)	Konkréciók, egyebek	Tömődöttség	Nedvesség	Talajtípus	Környezet jellemzői, egyebek
							Komplex-G	fenoltalein lúgosság						
6.	A	0-30	30	sötétbarna	agyagos vályog	közepesen morzsás	na	na	+	nincs	na	na	mészlepedékes csernozjom	magasabb területen
	B	30-70	40	közepesen kevert	agyagos vályog	közepesen morzsás	na	na	++	nincs	na	na		
	BC	70-80	10	erősen kevert	vályog	gyengén morzsás	na	na	+++	nincs	na	na		
	C	80-100	20	lőzsárga	vályog	nincs	na	nincs	+++	mész kiválás	na	na		
7.	A _{sz}	0-30	30	10YR 3/2	vályog	porosan morzsás	semleges	na	0	nincs	laza	száraz	mészlepedékes csernozjom	platós térszín, vízhatás nincs, reduktivitás nincs, lősz alapkőzet, állatjártatok a B szintben
	B	30-70	40	10YR 3/2	vályog	poliéderes	semleges	na	++	nincs	laza	száraz		
	BC	70-85	15	10YR 4/2	vályog	morzsásabb	gyengén lúgos	nincs	+++	nincs	közepesen tömődött	száraz		
	C	85-100	15	2,5Y 6/4	vályog	szerk. nélküli	gyengén lúgos	nincs	+++	nincs	kötött	üde		
8.	A _{sz}	0-30	30	ua.	vályog	ua.	ua.	na	0	nincs	ua.	száraz	csernozjom réti	lősz alapkőzet, a gyenge agyagosodás réti folyamatra utal
	B	30-60	30		agyagos vályog			na	+ ~ ++	gyenge agyagosodás		üdebb		
	BC	60-85	25		vályog			na	+++	mészér		na		
	C	85-100	15		vályog			na	+++	nincs		na		
9.	A _{koll}	0-40	40	10YR 4/2	agyagos vályog	ua.	ua.	na	0	agyagos, rozsdás	laza	ua.	csernozjom réti	depresszió, vizenyős folt, lősz alapkőzet
	A	40-90	50	7,5YR 2,5/1	agyagos vályog			na	0		laza			
	B	90-		10YR 3/1	vályogos agyag			na	+ gócokban		közepesen tömődött			
	C	na		na	na			na	na		na			

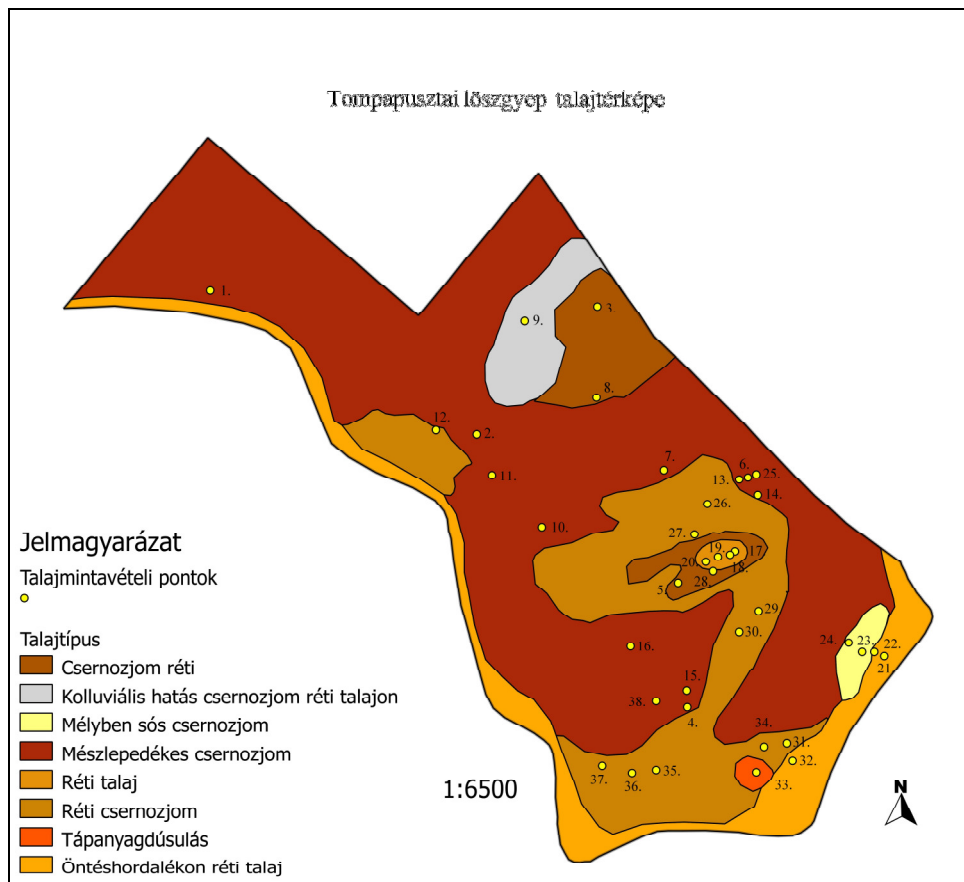
KÓD	Szint jele	Szint mélysége (cm)	Szint vastagsága (cm)	Szín	Textúra	Szerkezet	Kémhatás		Pezsgés (CaCO ₃)	Konkréciók, egyebek	Tömődöttség	Nedvesség	Talajtípus	Környezet jellemzői, egyebek
							Komplex-G	fenoltalein lúgosság						
10.	A _{sz}	0-20	20	ua.	agyagos vályog	ua.	ua.	na	0	nincs	ua.	ua.	mészlepedékes csernozjom	magaslat, lösz alapkőzet
	B	20-85	65		agyagos vályog			na	60-tól + ~ ++	nincs				
	BC	85-95	10		vályog			na	+++	nincs				
	C	95-100	5		vályog			na	+++	nincs				
11.	A _{sz}	0-35	35	barna	agyagos vályog	ua.	ua.	na	0	nincs	laza	ua.	mészlepedékes csernozjom	magaslat, lösz alapkőzet
	B	35-50	15	barna, alja kevert	agyagos vályog			na	0	nincs	közepesen tömődött			
	BC	50-80	30	kevertebb	agyagos vályog			na	++(+)	mészlepedék (60-80 cm között)	közepesen tömődött			
	C	80-100	20	lőszsárga	agyagos vályog			na	+++	nincs	közepesen tömődött			
12.	A	0-35	35	ua.	agyagos vályog	ua.	na	na	0	nincs	ua.	ua.	réti csernozjom	lősz alapkőzet
	B	35-75	40		agyagos vályog		na	na	50-től + ~ ++	nincs				
	BC	75-95	20		vályog		na	na	+++	nincs				
	C	95-100	5		vályog		na	na	+++	nincs				
13.	A	0-25	25	10YR 3/1	vályog	morzsás, gy.zóna	na	na	0	nincs	ua.	ua.	mészlepedékes csernozjom	lősz alapkőzet
	B	25-60	35	10YR 4/2	agyagos vályog	na	na	na	+ ~ ++	nincs				
	BC	60-80	20	10YR 4/3	vályog	na	na	na	+++	nincs				
	C	80-100	20	10YR 5/3	vályog	na	na	na	+++(+)	nincs				

KÓD	Szint jele	Szint mélysége (cm)	Szint vastagsága (cm)	Szín	Textúra	Szerkezet	Kémhatás		Pezsgés (CaCO ₃)	Konkréciók, egyebek	Tömődöttség	Nedvesség	Talajtípus	Környezet jellemzői, egyebek	
							Komplex-G	fenoltalein lúgosság							
14.	A	0-30	30	na	ua.	morzsás, gy.zóna	na	na	na	nincs	gyengén tömődött	ua.	mészlepedékes csernozjom	lössz alapkőzet	
	B	30-70	40	na		na	na	na	na	nincs	na				
	BC	70-85	15	na		na	na	na	na	nincs	na				
	C	85-100	15	élénksárga lősz		na	na	na	na	nincs	na				
15.	A	0-30	30	ua.	ua.	ua.	na	na	0	gyengén rozsdás, mangán foltok	ua.	ua.	mészlepedékes csernozjom	lössz alapkőzet	
	B	30-70	40				na	na	60-tól ++						
	BC	70-85	15				na	na	80-tól +++						
	C	85-100	15				na	na	+++						
16.	A	0-45	45	ua.	ua.	morzsás, gy.zóna	na	na	0	nincs	ua.	ua.	mészlepedékes csernozjom	lössz alapkőzet	
	B	45-75	30			na	na	na	70-től ++	nincs					
	BC	75-90	15			na	na	na	++	nincs					
	C	90-100	10			na	na	na	+++	nincs					
17.	A	0-40	40	2,5Y 4/2	vályog	na	na	na	0	nincs	na	na	réti		
	B	40-70	30	2,5Y 3/2	vályogos agyag	na	na	na	0	rozsdá, glej, mangán	na	na			
	C	70-100	30	2,5Y 5/3	vályogos agyag	na	na	na	0	glej, mangán	na	na			
18.	A	0-50	50	2,5Y 4/2	vályog	na	na	na	0	nincs	na	na	csernozjom réti		
	B	50-75	25	2,5Y 4/1	agyagos vályog	na	na	na	0	mangán	na	na			
	C	75-100	25	2,5Y 5/3	vályogos agyag	na	na	na	0	rozsdá, glej, mangán	na	Na			

KÓD	Szint jele	Szint mélysége (cm)	Szint vastagsága (cm)	Szín	Textúra	Szerkezet	Kémhatás		Pezsgés (CaCO ₃)	Konkréciók, egyebek	Tömődöttség	Nedvesség	Talajtípus	Környezet jellemzői, egyebek
							Komplex-G	fenoltalein lúgosság						
19.	A	0-65	65	2,5Y 4/2	agyagos vályog	na	na	na	0	nincs	na	Na	réti	
	B	65-80	15	2,5Y 3/2	agyagos vályog	na	na	na	0	nincs	na	Na		
	C	80-100	20	2,5Y 5/3	vályog	na	na	na	+	glej, mangán	na	Na		
20.	A	0-55	55	10YR 3/2	vályogos agyag	na	na	na	0	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	55-90	35	10YR 3/1	agyagos vályog	na	na	na	+	nincs	na	Na		
	C	90-100	10	10YR 4/1	vályogos agyag	na	na	na	++	Mn, mészgób	na	Na		
21.	A ₁	0-15	15	10YR 3/2	agyagos vályog	na	na	na	na	nincs	na	Na	öntés réti	
	B ₁	15-45	30	10YR 3/3	vályogos agyag	na	na	na	+	csillám	na	Na		
	B ₂	45-60	15	10YR 4/3	vályogos agyag	na	na	na	+	csillám	na	Na		
	B ₃	60-100	40	na	vályogos agyag	na	na	na	+++	csillám	na	Na		
22.	A	0-40	40	10YR 2/2	agyagos vályog	na	na	na	0	nincs	na	Na	réti	
	B	40-80	40	10YR 2/1	agyagos vályog	na	na	na	0	rozstda	na	Na		
	C	80-100	20	10YR 3/1	vályogos agyag	na	na	na	0	rozstda, mangán	na	Na		
23.	A	0-30	30	10YR 3/2	na	na	na	na	0	nincs	na	Na	mélyben sós csernozjom	enyhén szikes
	B	30-70	40	10YR 3/1	na	na	na	na	+	mészlepedék	na	Na		
	C	70-100	30	10YR 4/1	na	na	na	meggypiros	+++	mészgöbecs, mangán	na	Na		
24.	A	0-40	40	10YR 3/2	agyagos vályog	na	na	na	0	nincs	na	Na	mélyben sós csernozjom	enyhén szikes
	B	40-75	35	10YR 3/1	agyagos vályog	na	na	na	+	nincs	na	Na		
	C	75-100	25	10YR 4/1	vályog	na	na	meggypiros	+++	mészgöbecs, mangán	na	Na		

KÓD	Szint jele	Szint mélysége (cm)	Szint vastagsága (cm)	Szín	Textúra	Szerkezet	Kémhatás		Pezsgés (CaCO ₃)	Konkréciók, egyebek	Tömődöttség	Nedvesség	Talajtípus	Környezet jellemzői, egyebek
							Komplex-G	fenoltalein lúgosság						
25.	A	0-40	40	na	vályog	kiválóan morzsás	na	na	na	nincs	na	száraz	mészlepedékes csernozjom	lössz alapkőzet
	B	40-70	30	na	vályog	gyengén kevert	na	na	na	nincs	na	száraz		
	BC	70-80	10	na	vályog	erősen kevert	na	na	na	nincs	na	száraz		
	C _k	80-100	20	sárgás	vályog	na	na	na	na	rozsdá, mangán	gyengén tömődött	száraz		
26.	A	0-30	30	barna	na	morzsás	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	30-90	60	fakó	na	poliéderesen törő	na	na	na	rozsdafoltok (50cm-től), gyenge agyagbemosódás	gyengén tömődött	Na		
	C	90-100	10	élénksárga	na	na	na	na	na		tömődött	Na		
27.	A	0-30	30	barna	vályog	na	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	30-60	30	szürkésbarna	vályogos agyag	hasábosan törik	na	na	na	nincs	na	Na		
	C	60-100	40	szürkéssárga	vályogos agyag	hasábosan törik	na	na	na	nincs	na	Na		
28.	A	0-30	30	barna	na	na	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	30-90	60	fakó	na	na	na	na	na	nincs	na	Na		
	C	90-100	10	élénksárga	na	na	na	na	na	vas, mangán, mészgöb, glej	na	Na		
29.	A	0-60	60	szürkésbarna	agyag	por állagú	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	60-100	40	szürkésbarna	agyag	köbös	na	na	na	rozsdá, mangán	kötött	Na		
30.	A	0-60	60	szürkésbarna	agyag	na	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	60-80	20	szürkésbarna	agyag	na	na	na	na	nincs	na	Na		
	C	80-100	20	na	na	na	na	na	na	rozsdá, mangán	na	Na		

KÓD	Szint jele	Szint mélysége (cm)	Szint vastagsága (cm)	Szín	Textúra	Szerkezet	Kémhatás		Pezsgés (CaCO ₃)	Konkréciók, egyéb	Tömődöttség	Nedvesség	Talajtípus	Környezet jellemzői, egyéb
							Komplex-G	fenoltalein lúgosság						
31.	A	0-60	60	ua.	na	na	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	60-80	20		na	na	na	na	na	nincs	na	Na		
	C	80-100	20		na	na	na	na	na	nincs	na	Na		
32.	A ₁	0-40	40	szürkésbarna	vályogos agyag	morzsás	na	na	na	nincs	na	vízrel telített	öntés réti	
	B ₁	40-45	5	szürkés-világosbarna	na	hasábos	na	na	na	csillám, glej, mangán	na	Na		
	A ₂	45-55	10	na	na	na	na	na	na	nincs	na	Na		
	B ₂	55-100	45	na	na	na	na	na	na	nincs	na	Na		
33.	A	0-40	40	barna	vályog	morzsás	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	tápanyagdúsulás (egykori itató környéke)
	B	40-70	30	barna	vályog	diós	na	na	na	nincs	na	Na		
	BC	70-100	30	világosbarna	agyagos vályog	hasábos	na	na	na	rozsdá, mangán	na	Na		
34.	A	0-50	50	szürkésbarna	vályog	morzsás	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	50-100	50	szürkésbarna	agyag	hasábos	na	na	na	rozsdá, mangán, glej	na	vizes		
35.	A	0-50	50	barna	vályog	morzsás	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	50-100	50	barna	agyag	hasábos	na	na	na	rozsdá	na	Na		
36.	A	0-50	50	barna	vályog	morzsás	na	na	na	nincs	na	Na	réti csernozjom	
	B	50-100	50	barna	agyag	hasábos	na	na	na	vas	na	Na		
37.	A	0-50	50	barna	vályog	morzsás	na	na	na	nincs	na	száraz	réti csernozjom	
	B	50-100	50	barna	agyag	hasábos	na	na	na	nincs	na	száraz		
38.	A	0-40	40	na	vályog	kiválóan morzsás	na	na	na	nincs	na	száraz	mészlepedékes csernozjom	lősz alapkőzet
	B	40-70	30	na	vályog	gyengén kevert	na	na	na	nincs	na	száraz		
	BC	70-80	10	na	vályog	erősen kevert	na	na	na	nincs	na	száraz		
	C _k	80-100	20	na	vályog	na	na	na	na	rozsdá, mangán	gyengén tömődött	száraz		

1. ábra A Tompapusztai löszgyep talajtérképe

Figure 1: Soil map of Tompapuszta Pannonian loess steppe grassland